"دبلوماسی" یان هەڵبژاردنی سیاسی؟

کومەڵەی تازە لە "کیشمەکیشەکانی ناوچەکە"دا

لە ژمارەی مانگی دی (کانوونی چوارەمی ١٩٩٦) بلاوکراوەی "جهان امروز" ("جیهانی ئەمرو" بلاوکراوەی حیزبی کومونیستی ئیرانەو لە ئەروپا دەردەچیت-وەرگیر (ووتاریکی کورتی جەنابی عومەری ئیلخانیزادە بلاوکراوەتەوە کە گەلیک خالی گرنگی تیدایە. ئەم ووتارەی ئەو بەروالەت لەوەلام بە ووتارەکەی من لە ئەنتەرناسیونالی ژمارە ١٩ (مەبەست ووتاری "سیناریوی رەش، سیناریوی سپی "یە-و) نووسراوە. من لەو ووتارەدا ئاماژەم بو چەند نموونەیەک لە هەلویستی سەرپییو ناکاملی ریکخراوە بە ناو چەپەکان کردبوو بەرامبەر بە باسی ئەگەری لوبنانیزەبوونی هەلومەرج لە ئیراندا. بە رای من نە تەنها کەسانیک کە خویان بەچەپ و سوسیالیست و هەلسووراوی سیاسی دەزانن، بەلکو هەر ئادەمیزادیک لە دنیای ئەمرودا کە توزقالیک عەقلی هەبیتو بە هولی خویو هاورەگەزەکانییەوە بیت بەپیی مەنتق دەبی سەبارەت بە ئەگەری ئەم ئاسو تاریکە بیربکاتەوەو هەلویستی هەبیت. بەلام هەروەکو لەویشدا نووسیم، وا دیارە ئەمە چاوەروانییەکی بیجییە لە «چەپ».

بەهەرحال جەنابی ئیلخانیزادە لەم نووسراوەیەی ئەخیریدا نەچووەتە ناو ئەم باسەوەو ئەو چەند پەرەگرافەش کە لە سەرەتاوە بو پەردە هەلمالین لە رووی" مەبەستەکانی" ئیمە لە هینانە گوری ئەم باسە نووسیویتی، واباشترە هەر لەبەرچاوی نەگرین. بایەخی نووسینەکەی ئەو لەوەدایە کە ئەو پرسیارە گرنگەی کە ماوەیەکی زورە بە سەر سەری ریکخراوەکەیانەوە دەسووریتەوە، بە ئاشکراو بە راشکاوی دەخاتە بەردەم خویو هەول ئەدات وەلامی پی بداتەوە .شیوەی پرسیارەکە بەم جورەیە: ئەم لنگەوقوچی و ئەم جیوشوینە غەیرە قابیلی هضمەی پەیوەندییە سیاسیو عەمەلییەکانی کومەلەی ئەمرو لەگەل دەولەتو هیزە سیاسییەکانی ناوچەکەدا چون تەفسیر ئەکریت، لەلایەکەوە دوستایەتیو سازشو بیدەنگی لە بەرامبەر دەولەتو هیزە کونەپەرستەکانی ناوچەکەدا، وە لەپەیوەند بە حیزبە قومیو عەشیرەتییەکانی کوردەوە تەنانەت پشتیوانیی سیاسی ئاشکرا لییان، وە لەلایەکی تریشەوە، هەلویستی سلبیو رەتکردنەوەو لە زور حالەتدا تەنانەت دوژمنایەتی کردن لەبەرامبەر حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقدا .

عومەری ئیلخانیزادش لە هەولی ئەوەدا نییە کە ئەم تەسویرە لە سەر پەیوەندییەکانی کومەلەی ئەمرو لە ناوچەکەدا لە رووی بابەتییەوە رەت بکاتەوە. بە پیچەوانەوە، پاساوی ئەکات، نەک هەر ئەمە، بەلکو ئەم جیگاو شوینە وەکو خالی بە هیزی ریکخراوەکەی خوی نیشان دەداتو بەشانازییەوە باسی ئەکات .

بەرای من باسەکەی جەنابی ئیلخانیزادە بو پاساوکردنی ئەم جییو شوینە، لاوازو خوفریودەرانەیە. لەم وەلامەی جەنابی ئیلخانی زادەدا بە روشنی دەکری ئەو ببینی کە ئەم دوست و دوژمن "لی تیکچوونە" ، بە ریکەوت نییە، لەبی دیقەتی نییە، بەلکو هەلویستیکی هوشیارانەی کومەلەی ئەمرویە، هیچ زور (اجبار)یک یان هەلەیەک لە ئارادا نییە .

ئەو دەنووسی :

"لە کەس شاراوە نییە کە کومەلە هەم لەگەل حیزبە سیاسییەکان لە کوردستانی ئیرانو عیراقو هەم لەگەل دەولەتی عیراقدا پەیوەندییەکی سیاسیو دبلوماسی دیاریکراوی هەیەو ئەم مەسەلەیە بە هیچ جوریک تازەنییەو تەنانەت پیش پیکهاتنی حیزبی کومونیست (ی ئیران-و)و پیش پیکهینانی پەیوەندییەکی دبلوماسی لەگەل دەولەتی عیراقدا ئیوەو ریکخراوەکەتان) اتحاد مبارزان کمونیست) لەم پەیوەندییە ئاگاداربوونو موافقی بوون. دواتریش لە حیزبی کومونیستدا ئیوە دیفاعتان لەم پەیوەندییە دەکرد. ئەم پەیوەندییە لە سەر بناغەی پاراستنی مبادئو پرەنسیپە شورشگیرانەکانو لە سەر بناغەی هیزهاوسەنگی ناوچەیی دامەزراوە. کومەلە وەکو هیزیکی کومەلایەتیو دەخالەتگەر لە ئالوگورەکانی ناوچەکەدا تاکو ئیستا توانیویتی بە شیوەیەکی مەبدەئیو قابیلی دیفاع ئەم پەیوەندییانە بپاریزیو لە

هەمان کاتدا لە ئیمکاناتی دوو رادیوی کومونیستی...و حزوری تەشکیلاتی عەلەنیو عەسکەری بەهرەمەند بیت. تەنها مەحدودییەتیک کە ئیمە لە بەرامبەر) بەهرەمەندبوون-و) لەم ئیمکاناتانە قبوولمان کردووە مەحدودییەت بووە لە تەبلیغاتماندا وە ئەمە مەسەلەیەکە کە سالەهایە... بە ئاشکرا رامان گەیاندووە بو ئەوەی هیچ ناروشنییەک لە بارەی سنووری ئەم پەیوەندییانەوە نەمینیتەوە. تا ئەو کاتەی کە کومەلە بتوانیت، هاوکات لەگەل پاراستنی پرەنسیپە کومونیستییەکان، بە قازانجی بزوتنەوەی شورشگیرانە کەلک لەم ناکوکیو کیشمەکیشە ناوچەییانە وەردەگریت وە هەروەکو تاکو ئیستا بەکردەوە نیشانیداوە بەئاشکراو سەربەرزانە وە بیگومان بە پاراستنی پرەنسیپە شورشگیرانەکانەوە ئامادەی دریژەدان بەم پەیوەندییانە دەبیو هیچی تر ".

ئەم وەلامە دوو عەیبی بنەرەتی هەیە :

١ -ئەو هەول ئەدات کە مەسەلەکە وانیشان بدات کە تەنها لە چوارچیوەی پەیوەندییەکی فەننی- تەداروکاتی (دبلوماسییانە!)یە لەگەل رژیمی عیراقو تەنها عیراقدا، وە هەول ئەدات پشتیوانیی سیاسی ریکخراوەکەی لە حیزبە کونەپەرستەکانی کورد لە کوردستانی عیراق، کە لە تەبلیغاتی ئەواندا ناونراون "دەولەتی" کورد، لەبیر بەریتەوە- بەو ئومیدەی کە بەم شیوەیە خلیسکانی ریکخراوەکەی بو ناو سیاسەتیکی راستڕەوو ئاشکرا ناسیونالیستی لە ٥سالی ئەخیردا (دەورەی پاش جەنگی کە نداو و پیکهاتنی " دەولەتی کورد") پەردە پوش بکات. لەکاتیکدا کە بە توند بوونەوەی ئەوزاعی سیاسی عیراقو کوردستانو بەرجەستە بوونەوەی ریزبەستنە سیاسیو چینایەتی یەکان لەم وولاتەدا، دزیوی هەلویستی سیاسی ئەم ریکخراوەیە لە گورەپانی سیاسی عیراقو ناوچەکەدا بە ناشرینترین شیوە دەرکەوتووە. ئەوەی بە بەرچاومانەوە روو دەدات راست رەوییەکی ئاشکرای سیاسییە کە پەیوەندییەکی تایبەتیی بە مەقولەی "دبلوماسی"یەوە نییە .

٢ -گرفتەکە لەوەدایە کە خودی «دبلوماسی»پەیوەندی لەگەل عیراقیشدا بەتەواوی باری لیژەو بەم جورە فورمولانە ناکری دیفاعی لی بکریت. دیفاع کردنەکەی جەنابی ئیلخانیزادە لە پەیوەندی لەگەل عیراقدا تەنانەت هەر لەو چوارچیوە ساویلکانەیەدا کە ئەو دەیدات بە مەسەلەکە، هیچ پەیوەندییەکی بە حەقیقەتو واقیعییەتی عەمەلی ناوچەکەوە نییە .روونکردنەوەکانی ئەو نەتەنها گرفتە واقعییەکانی ئەمروی ئەوان پەردەپوش دەکات، بەلکو میژووی واقعیی حیزبی کومونیستی ئیران و ئەو پرەنسیپو مەبدەئە کومونیستییانە دەشیوینی کە بو ماوەی چەندین سال بنچینەی ئەو حیزبەی پیک دەهینا .

لەم نووسینەدا دەمەوی ناکوکییەکانو لاوزایی دیفاع کردنەکەی جەنابی ئیلخانیزادە دەست نیشان بکەمو بو جاریکی تر ئەوەیان وەبیر بهینمەوە کە ئەو جیو شوینەی کە ئەم دوستانە خویان تیایدا گرفتار کردووە، وە بەپیی تەفسیرەکانی جەنابی ئیلخانی؛زادە وا دیارە بە داخەوە دەستیان کردووەتە ئەوەیکە چیژیشی لی وەربگرن، قابیلی ئەوە نییە دیفاعی لی بکەن. لە کوتایشدا، وەلام بە پرسیاریکی دیاریکراوی جەنابی ئیلخانی زادە ئەدەمەوە سەبارەت بەوەی کە بوچی ریکخراوەکەیان بە"کومەلەی تازە" ناو ئەبەم .

ئاشکرایە کە لیکدانەوەکەی جەنابی ئیلخانیزادە لە سەر پەیوەندی کومەلە لەگەل دەولەتی عیراقو حیزبە قەومییە کوردییەکاندا دیفاع کردنیکی عامو شاملو جیهان داگرەو خوی بە هەلومەرجیکی دیاریکراوە وە نابەستیتەوە. فورمولەکەی ئەو نە تەنها ئەو ئالوگورە بنەرەتییانە بە هیچ جوریک لەبەرچاو ناگری کە لە ماوەی ئەم دەورانەدا بە سەر هەموو ئەو فاکتەرو هەلومەرجانەدا هاتووە کە دەوریان لەم مەسەلەیەدا هەیەو بیگومان دەتوانری بو پاساودانی هەر جورە پەیوەندییەک لە داهاتووشدا بەکار بهینریت، بەلکو خوبەخو بەسەر هیچ یەکیک لە دەورانەکانی ئەو دەیەو قسورەش تطبیق نابیت. ئەو ئەوە درک ناکات (یان دەبی بلیم وای پی باشە درکی نەکات) کە لە ماوەی ئەم ١٣سالەدا گەلیک فاکتەر ئالوگوریان بە سەردا هاتووەو گەلیک قوناغ بەسەر چووە. جیوشوینی (موقعییەتی) ماددی کومەلە، شیوەی جیگیربوونی لە ناوچەکەدا، جوری پەیوەندییەکەی لەگەل ئەم دەولەتو حیزبانەدا، مەودای ئەو مەحدودییەتانەی بەسەریدا سەپینراوەو ابعادی وابەستەییەکەی، پەیوەندی ئەم دەولەتو حیزبانە لەگەل خەلکی عیراقدا، وەزعییەتی خودی کومەلگای عیراق، پەیوەندیو مەودای هەلسوکەوتی کومەلە لەگەل خەلکی عیراقدا، جیو شوینی عیراق لە زەینو بیری سیاسی خەلکی چ لەناوچەکەو چ لە ئاستی نیونەتەوەییدا، پەیوەندی ئەم دەولەت و حیزب و هیزانە لەگەل یەکتریداو، چیو چی تر ئەمانە هەموویان لە چاو

۱۳سال بەر لە ئیستا بەتەواوی ئالوگوریان بە سەردا هاتووە. وا نزیکەی دەیەو نیویک بەسەر واردبوونی کومەلە بو ناو قەلەمرەوی «دبلوماسی» تیپەر دەبیتو چاو بەستن لە ئاستی ئالوگورەکانی هەلومەرجی بابەتیو ماهییەتو ناوەروکی پەیوەندی هیزەکانی ناوچەکە لەگەل یەکتردا لە ماوەی ئەم سالانەدا، نیشانەی سادەئەندیشی‌یە .

پەیوەندی لەگەل عیراقدا:

یەکەمین چاوپیکەوتنی کومەلە لەگەل دەولەتی عیراقدا نە پەیوەندی‌یەکی بە دامەزراندنی رادیووە هەبووو نەپەیوەندی بە بەدەستهینانی ئیمکانات هەبوو بو دروست کردنی تەشکیلاتی عەلەنی و ئودوگای عەسکەری. دیفاع کردنەکەی جەنابی ئیلخانی زادە هیچ پەیوەندی‌یەکی نی‌یە بە دەورەی یەکەمی دامەزراندنی پەیوەندی لەگەل عیراقدا، کە ئەم دەورەیە تا ئەوکاتە ئەگریتەوە کە هیزەکانی جمهوری ئیسلامی لە سالی ٦٢(۱۹۸۳ز-و)دا دەگەنە سەر سنوورەکان. یەکەمین دانیشتنی نیوان کومەلە و عیراق کاتیک بەریوە چوو کە مەقەری ناوەندیی کومەلە نەک لە دەوروبەری سلیمانی بەلکو لە دەوروبەری بوکان بوو. شاری بوکانو بەشی هەرە زوری ریگاکانو ناوچە دیهاتی‌یەکانو ژمارەیەکی زور لە شاروچکەکانی کوردستان بە دەست پیشمەرگەوە بوو. ناوەندیو هەموو ئوردوگاکانی کومەلە لە ناو خاکی ئیراندا بووو تەنانەت بە پیچەوانەی حیزبی دیموکراتەوە، لە نزیکی سنوورەکانی عیراقیش نەبوو. هیشتا رادیویەک لە ئارادا نەبووو دامەزراندنی رادیوو استقراری کومەلە هیچ پیویستی‌یەکی بە پەیوەندی گرتن لەگەل عیراقدا نەبوو. رادیوی کومەلە، چەند مانگ دواتر بە ئیمکاناتی خودی ریکخراوو لە خاکی ئیراندا کاری خوی دەست پی کردو تا چەندین مانگی تریش هەر بەم شیوەیە دریژەی پیدا. مانەوەی رادیو لەم دەورەیەدا نە بەسترابووەوە بە هیچ جورە پەیوەندی‌یەک لەگەل عیراقدا .

مەبەست لە پەیوەندی گرتنی یەکەم لەگەل عیراقدا لە بنەرەتدا بەدەستهینانی چەک‌وچول بوو بو پیکهینانی هاوسەنگیی تسلیحاتی زیاتر لە شەر لەگەل رژیمی ئیسلامی‌و لە پلەی دووهەمدا بو بەهرە مەندبوون لە ئیمکاناتی پیشکەوتووی پزشکی بوو. دواتر ئیمکاناتی پەیوەندی گرتن، وەکو ئیمکانی پەیوەندی گرتنو هاتوچوی ئەوروپاو شتی تر هاتە سەر ئەم پیویستی‌یانە" .هیزهاوسەنگیی ناوچەیی" (کە ماناکەی بو من نەزانراوە)،" بەهرەمەند بوون لە رادیوو دانانی تەشکیلاتی عەلەنی و عەسکەری" بە هیچ شیوەیەک جیگایەکیان لە پیکهینانی ئەم پەیوەندی‌یەدا نەبوو. لە لایەکی ترەوە، کومەلە بو بەدەستهینانی ئەم کومەکانە پیویستی بە هیچ سازشیک نەبوو. تەبلیغات لە دژی عیراق، لەو قوناغەدا هەرچی چونیک بیت جیگایەکی تایبەتی لە تەبلیغاتی کومەلەدا نەبوو و هەر لە بەر ئەمەش کەم کردنەوەی مەوداکەی بە مەحدودییەتو سازشیکی بەرچاو نەدەژمیردرا. رژیمی عیراق نەیدەتوانی هەرشەیەکی عەسکەری و ئەمنی‌ی تایبەت بو کومەلە پیک بهینی. ناوەروکی پەیوەندی لەگەل عیراق لەم دەورەیەدا وەرگرتنی بی قەیدو شەرتی چەک و چول و تەقەمەنی و ئیمکاناتی مادی بوو. هەلبەتە هەرلیرەدا دەبی بووتری ئەو چەک و چول و ئیمکاناتەی کە لە عیراقەوە وەردەگیرا تەنها بەشیکی ناچیزی لە پیویستی‌یەکانی کومەلە دابین ئەکرد و کومەلە لە ئەساسدا پشتی بە کومەکە مادی‌یەکانی خودی خەلکی بەستبوو. بەهەرحال لەم دەورەیەدا "دبلوماسی" بو کومەلە بەمانای سازش و بی دەنگی و باجدان بە هیچ هیزیک نە بوو .

لە ئەوزاعی ئەو روژەوە، تا هەلومەرجی ئیستا و ئەو ئەوزاعەی کە جەنابی ئیلخانی زادە شانازی پیوە ئەکات، تیکرای ئەم فاکتەرانە هەنگاو بە هەنگاو و چەندین جار ئالوگوریان بە سەردا هاتووە. بو کەسیک کە مەبەستی خوفریودان نەبی، یەک ساتیک سەرنجدان و ووردبوونەوە بو دەرک کردنی ئەم مەسەلەیە کافی‌یە. ریگەم بدەن بە شیوەی فەهرەستی‌ی تەنها باسی خالی وە رچەرخانە گرنگەکان بکەم .

جمهوری ئیسلامی دەگاتە سەر سنوورەکان:

ئەم گورانکاری‌یە بووە هوی ئەوەی کە مەقەرە مەرکەزی‌یەکانی ئیمە بگویزریتەوە بو ناو خاکی عیراق .ئەمە هەلومەرجیکی بەتەواوی تازەی پیکهینا. لەلایەکەوە موجودییەتی تەشکیلات لەرووی ئوردوگاییەوە گری‌ی خوارد بە رەزامەندی عیراقەوە، لەلایەکی ترەوە کومەلە بو یەکەمین جار کەوتە ناو پەیوەندی‌یەکی راستەوخوو روژانەوە لەگەل خەلکی عیراق و کوردستاندا. بەم جورە هەنگاو بە هەنگاو سنووربەندی لەگەل سیاسەتەکانی دەولەتی عیراق و حیزبە کوردی‌یەکاندا، زەروری‌تر بووەوەو بی‌دەنگییش زیانبارترو غەیرە ئصولی (مبدئی) تر دەبووەوە . گوشاری عەمەلی دەولەتی عیراق و حیزبە کوردی یەکان و توانای ئەوان بو تەنگەبەری دروست کردن پەرەی سەند. بواری کومەلە بو راگەیاندنی بی‌لایەنیی و هەلویست نەکرتن و پاراستنی هاوسەنگی دبلوماسی هەمیشە

کەمتر و کە متر دەبووە وە. هەنگاو بە هەنگاو هەبوونی ئۆردوگا لە خاکی عیراق و "بە هرمەند بوون لە ئیمکانات" بە قیمەتیکی سیاسی گرانتر لە سەری تەواو دەبوو .

کوتایی هاتنی جەنگی ئیران و عیراق:

هیواش هیواش ئۆردوگاکان بو ناو قولایی کوردستانی عیراق گویزرانەوە کەوتنە ناوچەکانی ژیر دەسەلاتی عەسکەری عیراقەوە. هاتوچوو هینان و بردنی عەسکەری بەعەمەلی گری ی خوارد بە مولەتی عیراقەوە و ئازادی ئیرادەی تەشکیلات بو ناردنی هیز بو ناو ئیران بەرتەسک تر بووە وە. باری ئۆردوگاگان قورس بووەوە و خەرجیان زور زیادی کرد و هەندیکیان بوون بە شاورچکەی گەورەی پەنابەرەکان کە کومەلە باری قورسی دابین کردنی گوزەران و ژیانیانی لە ئەستو بوو. چالاکی عەسکەری کەم بووەوە. وابەستەیی مالی ی تەشکیلات پەرەی سەند. مولەتی جیگیربوونی ئۆردوگایی و ئیمکاناتی مالی و وەسائیلی مەعیشەت، لە ناو لیستو خواستەکانی کومەلەدا کەوتنە سەرووی چەک و تەقەمەنیەوە. دەستی رژیمو سوپای عیراق بو تەنگەبەرکردنەوەی چالاکی تەشکیلاتو گوشاردانان لە سەری چەند بەرابەر ئاولە تر بوو .

پەرەسەندنی شەری دەولەتی عیراق لە دژی حیزبە قومی‌یەکانی کورد لە دوای شکستی گفتوگو:

هەلومەرج لە رووی ئەمنی‌یەوە لەوش دژوارتر بووەوە .هاتوچوی سوپای عیراق و ریکخراوە کوردی‌یەکانو، تەنانەت سوپای پاسداران لەو ناوچانەی کە ئۆردوگاکانی ئیمەی لی‌بوو پەرەی سەند. پاراستنی هاوسەنگی و سیاسەتی دەخالەت نەکردن لە "کارو باری ناوخوی عیراق" چەند بە رابەر دژواتر بووەوە. بو نموونە تەنیا بو چاوترسین کردنی کومەلەو دوورخستنەوەی لە ئوپوزسیونی کوردی عیراقی، رژیمی عیراق ئۆردوگاکانی ئیمەی چەندین جار بومباران کرد. تەنها لە یەک بومبارانیکی کیمیایی ئۆردوگای مەرکەزی کومەلەدا، بیست و سی کەس لە بەرجەستە ترینو کونترین هەلسووراوانی ئیمە گیانی خویان لە دەستدا .بومبارانی کیمیایی خەلکی هەلەبجە بەلگەیەکی گرنگی دیکەی ئەو حەقیقەتە بوو کە پەیوەندی لەگەل عیراقدا بووەتە کوتیکی گەورە بە پی‌ی تەشکیلاتەوە دەبی هەرچی زورترە خومانی لی رزگار بکەین .

ئەمانە هیشتا سەرەتای ئالوگوریکی بنەرەتی ئەوزاعەکە بوون. کومەلیک فاکتەری تازە بە خیرایی سەرتاپای تەسویرەکەی ژیرەوژوور کرد :

پەرەسەندنی بزووتنەوەی کومونیستی لە عیراقدا:

برەو (نفوذ)ی سیاسی کومونیزمی کریکاریو حیزبی کومونیستی ئیران لە عیراق و بە تایبەتی لە کوردستاندا فاکتەریکی تازەو لەرادەبەدەر گرنگ بوو کە هاتە گوری‌و دەبووایە لە دیاری کردنی هەلویست لە بەرامبەر رژیمی عیراقو حیزبە کوردی‌یەکاندا لەبەرچاو بگیری. پەیوەندی ئیمە لەگەل ئەم کومونیزمە تازە هەلچووەی عیراق، وە لەگەل دوژمنە سیاسی‌و چینایەتی‌یەکانیدا، چ دەولەتی عیراقو چ حیزبە کوردی‌یەکان کە قولیان بو کپ کردنەوەی هەلمالیبوو، بعدیکی بەتەواوی تازەی بە گرفتی" دبلوماسی" بەخشی. مەحافلە کومونیستی‌یەکانی نزیک بە حیزب دروست دەبوون، پەیوەندی‌یان لەگەل حیزبدا دەگرتو جاروبار دەکەوتنە بەر شالاوی دەستگیری‌و سەرکوتی رژیمی عیراق. خونوواندن وەک بی‌لایەنیکو بەرقەرارکردنی پەیوەنی‌یەکی صرفاً نهینی لەگەل ئەم رەوتانەداو بی‌دەنگی لە بەرامبەر کردەوە کونەپەرستانەکانی رژیمی عیراق لە دژی ئەوان ئیتر نامەکن بوو .

شەری کەنداو:

جەنگی کەنداو سەرنجی رای گشتی بولای رژیمی عیراقو ئەوزاعی کومەلگای عیراق راکیشا. جی‌وشوینی رژیمی عیراق لە تەبلیغاتو ئەدەبیاتی سیاسی رەوتیکدا کە خوی لە ناوچەکە حزوری هەیە، ئیتر نەیدەتوانی وەکو پیشوو بمینیتەوە. بو ریکخراوە غەیرە عیراقی‌یە کان، تا بەر لە جەنگی کەنداو قسەکردن لەسەر ماهییەتی رژیمی عیراقی وەک شتیکی پیویست لە دەستووریاندا نەبوو. بەلام پاش ئەو، مەسەلەی عیراق و رژیمی صدام حسین، ریک وەکو ئەوزاعی فەلەستینو ئیسرائیلو سومالو یوگوسلافیاو ئەوانی تر بووە مەسەلەیەکی جیهانی کە هەر ریکخراوەیەکی جدی سیاسی دەبووایە لە بەرامبەریدا هەلویست بگری. پەیوەندی لەگەل عیراقدا (وەلە راستیدا

قابیلی زەربە خواردن لە بەرامبەر ئیجرائاتە تولەسین «انتقامی»یەکانی عیراقدا (بێدەنگی‌یەکی بەسەر کومەڵەو حیزبی کومونیستی ئیراندا دەسەپاند کە لە رووی سیاسی‌یەوە ئیتر نەئەکرا دریژەی پی بدری .

هیرشی رژیمی عیراق بو سەر کوردستان لە دوای شەری کەنداوو ئاوارەبوونی ملیونیی خەلکی کوردستان :ئەمە بەبروای من دوا بزمار بوو کە لە تابووتی "پەیوەندی لەگەل عیراق"درا. بو ریکخراویک کە ئیدعای پشتیوانی لە حەقخوازیی خەلکی کوردستان دەکرد، بو ریکخراویک کە لە گوشەیەکی تری ناوچەکەدا ئالای لابردنی ستەمی میللی بەرزکردبووەوە، مانەوە وەکو چاودیریکی بێنەقەوجقەی تاوانیکی بەم جورە نەدەکرا لەمە زیاتر پاساو بکری .

بە فورمولە ساویلکانەکەی جەنابی ئیلخانی زادە ("رادیو و ئوردوگا لە بەرامبەر تەبلیغاتی کەمتردا") ناکری تەنانەت ٥ دەقیقەی لەم میژووە لیک بدریتەوەو هیچ کەسیکیش لە رابەرایەتی ئەو حیزبەدا هەرگیز لیکدانەوەیەکی بێناوەروکی بەم جورەی لە مەسەلەکە بە دەستەوە نەدا. واقیعیەت ئەوەیە کە "دبلوماسی" ناوچەیی کومەلە بە دریژایی ماوەی یەک دەیە تا سەردەمی جیابوونەوەی ئیمە لەگەل ناکوکی‌یەک بەرەو روو بوو کە تا دەدەهات قولتر دەبووەوە. لە حالیکدا کە دەخالەتی راستەوخوو هاوپشتی ئاشکرا لەگەل چینی کریکارو کومونیزم لە عیراق‌و کوردستاندا روژ بە روژ دەبووە ئەرکیکی دەمودەست تر، بارودوخی مادی و استقراری تەشکیلاتی‌ش، بە پیچەوانەوە هەرچی زیاتر تەشکیلاتی دەخستە ژیر مەنگەنەی دەولەتی عیراق‌و رەوتە کونەپەرستانەکانەوەو هەرچی زیاتر ئازادی عەمەلی ئەوی کەمتر دەکردەوە. ناکوکی نیوان "پەیوەندی دبلوماسی" کە هەموو روژیک دەستوپیی تەشکیلاتی زیاتر دەبەستەوە، لەلایەک، وە ئەرکە سیاسی‌یە روو لەسەرەکانی‌و زەرورەتی روژ لەروژ زیاتری تەشکیلات بە دەخالەتگەری لە لایەیەکی ترەوە، هەردەم بەرجەستە تر دەبووە وە. ئەو رەوتەی کە بەسیاسەتی وەرگرتنی بێقەیدوشەرتی کومەکی چەک‌وچول بو شەر لەگەل رژیمی ئیسلامی دەستی پی کردبوو، قوناغ بە قوناغ، گەیشتبوو بە قبول کردنی قەیدو شەرتیکی هەرچی زیاتر بو پاراستنی ئەمنیەتی خوت. ئەم وەزعیەتە نەدەکرا دریژەی پی بدری‌و دریژشی نەکیشا. جیابوونەوەی چەپ و راست ئەم بن بەستەی شکاند .

فورمولەکەی جەنابی ئیلخانی زادە لیکدانەوەی ئیمە نەبوو لە رابەرایەتی ئەو حیزبەدا. هیچ کەسیک لەو رابەرایەتی‌یەدا ئەوەندە ساویلکە یان خوفریودەر نەبوو. فاکتەری ئەسلی لە موحاسەباتی ئیمەدا لە ماوەیەکی زور پیشترەوە، لەو کاتەوە کە ئوردوگاکانی ئیمە ئیتر گویزرایەوە بو پشتی خەتی جەبهەی عیراق لە جەنگ لەگەل ئیراندا، لە پلەی یەکەمدا پووچەل کردنەوەی پیلانەکانی رژیمی عیراق‌و هەموو رەوت‌و هیزە کونەپەرستەکان‌و، خولادان بوو لە پیکدادان لەگەلیاندا، تا ئەو کاتەی کە هەولی کومونیستەکانی کومەلە بو خوریکخستنیکی تازە لە سەر بناغەیەکی سیاسی جیاواز لە دەوری ریکخراوە حیزبی‌و کریکاری‌یەکان لە شارەکان، بە ئەنجام بگات‌و مەترسی زەربە خواردنی ئەفرادو ئیمکاناتە تەشکیلاتی‌یەکان لە خاکی عیراقدا نەمینی. ئیمە هەرگیز لەو حیزبەدا ئەم دانیشتن‌و پەیوەندی‌و مانورو باج دانانەمان بە نیشانەی هیزو نیشانەی "وەزنەی سیاسی" خومان و بە مایەی شانازی نەدەزانی. بەلکو بە نیشانەی لاوازی‌و مەحدودییەتی خومان، بە بەلگەی پشت نەبەستی کافی‌مان بە هیزی مادی‌و واقعی حیزب لە شارەکانی کوردستان‌و بارقورسیی پشتی جەبهەی ئوردوگایی خومان دەزانی. بە پیچەوانەی لیکدانەوەکەی جەنابی ئیلخانی زادەوە، ئەو حیزبە لەنیو ئەم پەیوەندی‌یەدا جیگای خوی خوش نەکردبوو، بەلکو لە هەولیکی هەمیشەییدا بوو بوخو دەربازکردن لیی. دیارە من قسەم لەسەر رابەرایەتی‌و ریبازی بالادەستی حیزبە لەو دەورەیەدا، نەک بالی راست کە هەرگیز تا سەردەمی جیابوونەوە نفوزیکی بەرچاوی لە سەرەوەی ئەو حیزبەدا نەبوو. ئالوزی‌و ناکوکی (تناقض) مکانی پەیوەندی لەگەل عیراقدا مەشغەلەیەکی گرنگ و هەمیشەیی رابەرایەتی ئەو تەشکیلاتەو مەوزوعیکی زیندوو بوو کە هەمیشە باسی لە سەر بوو. فورمولەی بالی راست‌و دیدی ئەو بو ماهییەتی کومەلەو بنەمای پەیوەندی‌یەکانی ریک هەر ئەمە بوو کە جەنابی ئیلخانی‌زادە ئەمرو بەیانی دەکات. ئەم فورمولەیە ئەو میژووەو ئەو ئصولە نوینەرایەتی ناکات .

ناکوکی چەپ و راست

جەنابی ئیلخانی زادە هەول ئەدات موری تأییدی منیش بنی بە فورمولەکەی خویەوە. بەلام قسە هینانەوە لابەلا (تلمیحی) کەی ئەو لە مکالمەیەکی نیوان منو هاوری ابراهیمی علی زادە لە یەکەمین دیدارمان لە سالی ٦٠)١٩٨١-١٩٨٢ز) بەر لە پیکهینانی حیزب، وە راگەیاندنی ئەوەی کە من لە حیزبی کومونیستدا لە "ئەم" پەیوەندی‌یە دیفاعم ئەکرد، هیچ کومەکیک بە ئەو ناکات، وە تەنانەت زیان بە باسەکەی ئەو ئەگەیەنی، چونکە

دەرگا بە رووی گێرانەوەی هەموو حەقیقەتەکانو گەرانەوە بو گشت ئەو کیشمەکیشە سیاسیو فکرییانە دەخاتە سەر پشت کە بەدریژایی ئەو دەورانە لەسەر جیوشوینی کومەلە لە ناوچەکەو شیوەی پەیوەندی لەگەل هیزە سیاسیو کومەلایەتییەکانی ئیرانو عیراق لەناو حیزبی کومونیستی ئیراندا لە ئارادا بووە. جەنابی ئیلخانیزادە ئەوە فەراموش دەکات (یان پیی خوشە فەراموش بکریت) کە تیروانینی ئەو بو ماهییەتی کومەلە و پەیوەندییەکانی لە ناوچەکەداو پەیوەندییە بە اصطلاح دبلوماسییانەکەی لەگەل دەولەتی عیراقو هیزە کونەپەرستە کوردییەکاندا، تیروانینی بالی راستو ناسیونالیستی ئەو حیزبە بوو کە لە یەک بەیەکی خالی وەرچەرخانەکانی ئەو سالانەدا لەبەرامبەر ریبازی کومونیستی رابەرایەتی حیزبدا قەراری ئەگرتو لە یەک بەیەکی ئەم بەرامیەرکییانەدا شکستی خوارد .

جیاوازی بوچوونی چەپو راست لە سەر پەیوەندی کومەلە لەگەل عیراقدا، رەنگدانەوەیەکی جیاوازی دیدی هەریەکەیان بوو بو ماهییەتی سیاسیو کومەلایەتی کومەلەو ستراتیژی ئەو لە کوردستاندا. بالی راست، لە سیمای کومەلەدا وینەیەکی چەپگەرای حیزبی دیموکراتی بەدی ئەکرد. ریکخراویک کە لە بنەرەتدا پشتی بە خەباتی پیشمەرگانە، حزوری عەسکەری وەیان پاراستنی روخساری عەسکەری خوی، کە چاوەریی ئەوەیە لەئاکامی قەیرانو پووکانەوەی جمهوری ئیسلامیدا بچیتە ناو شارەکانەوەو مەقەرو کومیتەکانی خوی دامەزرینیو کاروبارەکان بەدەستەوە بگری. ئەو کارەی کە جەنابی تالەبانی کردی .ئوردوگای عەسکەریو رادیو (کە دەبی وجودو بەردەوامی تەشکیلات بدات بە گوێی خەلکیداو ناوی بەسەر زاری خەلکییەوە بهیلیتەوە) بنچینەی ئەم ستراتیژییەیە. بو پاراستنی ئەم دوو کولەکەیەی موجودییەتی ریکخراو دەکری هەر باجیک بدریتو هەر قەیدو شەرتیک بخریتە سەرچاو. ئەم رەوتە نەیدەتوانی شیوەیەکی تر لەخەبات لەکوردستاندا تصور بکات. چەپ لە بەرامبەردا، کومەلەی بە ریکخراویکی کومونیستی، ریکخەرو پشت بەستوو بە هیزی لەبن نەهاتووی کریکاران لە شارەکانی کوردستان دادەنا. کومەلە بالی چەپی بزوتنەوەی قومیو نوسخەی تورە مەزاجی حیزبی دیموکرات نەبوو، ریکخراویکی کومونیستی بوو کە دەبووایە پایە (کولەکە)ی ئەسلی موجودییەتی خوی لە شارەکان و مەلبەندە کریکارییەکانی کوردستان بچەقینی. چەکداربوونو خەباتی چەکدارانە، لایەن) بعد)یکی حەیاتیی خەباتی کومەلە بوو، بەلام ناسنامەی کومەلە نەبووو شیوەی پیشمەرگانە، تەنها شیوەی بەردەوامیی ئەم لایەن (بعد) ەی خەبات نەبوو .ئوردوگاکان بە تەنها شیوەی موجودییەتو مانەوەی ریکخراو نە ئەژمیردران .

قەلشتی نیوان چەپ و راست لەسەر مەسەلەی پەیوەندی لەگەل عیراقدا لە پلینومی دوانزەهەمی کومیتەی ناوەندی حیزبی کومونیستی ئیرانەوە دەستی پیکرد کە دەسبەجی دوای کوتایی هاتنی شەری ئیران و عیراق بەستراو تیایدا بریار نامەیەک لە سەر کەمکردنەوەی وابەستەیی بە عیراق و بەهیزکردنی سەربەخویی ئیرادەی تەشکیلات پەسەندکرا. کە ئەم بریارنامەیە گەیشتە ریکخراوی کوردستان، بالی راست ناسازگاریو جموجولی خوی لە دژی رابەرایەتی حیزب دەست پی کرد. ئەم جموجولانە کە لە دریژەیاندا وەکو نموونەیەک بە ئاشکرا لە دەوری شیعاری" دەیانەوی پەیوەندی لەگەل عیراقدا بشیوینن" ریکخرا، سەرەنجام تەنانەت) بە بەشداری چالاکانەی خودی جەنابی ئیلخانیزادە) شیوەی کودەتایەکی تەشکیلاتی لە دژی ئیمە بە خووە گرت. ئەم جموجولە، هەروەک زور کەس ئاگادارن، لەلایەن بالی چەپی حیزبەوە پووچەل کرایەوەو لە پلینومی شازدەهەمدا بووە مایەی وەلانانی ئەوو چەند کەسیکی تر لە کومیتەی ناوەندی حیزبی کومونیستو کومیتەی ناوەندی کومەلە. هەموو ئەم قسەوباسو کیشمەکیشانە، کە باسی جیوشوینو پەیوەندییەکانی کومەلە لە ناوچەکەدا گوشەیەکی پیک دەهینا، بەفراوانی مستندەو نووسراوەتەوە. نەتەنها خودی جەنابی ئیلخانیزادە دەستی بەم ئەسنادانە دەگات، بەلکو چەند گوشەیەک لەم ئەسنادو قسەوباسەنە هەر لەو کاتەدا لەلایەن حیزبی کومونیست و دواتریش حیزبی کومونیستی کریکارییەوە بلاوکراوەتەوە .

هەروەکو ووتم لە روانگەی رابەرایەتی حیزبو گشت مەیلی چەپەوە پەیوەندی لەگەل عیراقدا کەمتازور بەکوتایی خوی گەیشتبووو سەرباری پیلانو دلسارد کردنەوەکانی بالی راستی ناسیونالیست، کومەلیک هەنگاو) إجرائات)ی فراوان بو گورینی ریچکەی هەلسووڕانی کومەلە لە ئارادا بوو. بەلام بە جیابوونەوەی چەپو پیکهینانی حیزبی کومونیستی کریکاری مەسەلەکە بە شیوەیەکی ریشەیی تر چارەسەر کرا. زوربەی هەرەزوری رابەرانی حیزبی کومونیستی ئیرانو کومەلە، وە زوربەی هەرەزوری کادرو ئەندامانی ئەو حیزبە، ئەم پەیوەندییەیان بچراند. لە حیزبیکدا خویان ریکخست کە بچووکترین مەحدودییەتی بو بەیان کردنی راستییەکان، بو دیفاع لە چینەکەی خوی لەعیراقو هاوپشتی لەگەل کومونیستەکانی ئەم وولاتەدا قبوول نەکردووە. ئەوان بە هەنگاویکی گەورە خویان لەو

پەیوەندییە رزگار کرد بوئەوەی بتوانن لە یەکیک لە ناسکترین دەورەکانی ناوچەکەدا قسەکەری کریکارو کومونیزمو موادفعی لە سازش نەهاتووی خەلکی شەریفو زەحمەتکیش بن لە بەرامبەر رژیمی کونەپەرستی عیراقو حیزبە کونەپەرستەکانی کورددا. راستییەکەی ئەوەیە کە ئەم ریگایە بەرووی جەنابی ئیلخانیزادەو دوستەکانیشیدا ئاوەلا بوو، بەلام ئەوان خویان نەیانویست بیگرنەبەر. هەرکەسیک کە بچووکترین ئیحترام بو راستییەکانی میژووی حیزبی کومونیستو کومەلە دابنی تیدەگات کە جەنابی ئیلخانیزادەو ریکخراوەکەیانو "دبلوماسی" یەکەیان، تەواوکەری میژووی حیزبی کومونیستو پەیوەندییەکانی ئەو نین لە ناوچەکەدا. ئەوەی دریژەی منطقی ئەو میژووەو ئەو پراتیکەو بەلگەی حەقانییەتو مبدئی بوونی ئەوە، هەنگاونانی پەیکەرەی ئەسلی ئەو حیزبەیە، لە سەرەوە تا خوارەوە، بو کوتایی هینان بەو پەیوەندییە. ئەو بزوتنەوە حیزبییە، ئەو ریبازە سیاسییە، ئەو رابەرایەتییە، ئەو کادر و هەلسوراوانەی کە حیزبی کومونیستو کومەلەی کونیان پیک دەهینا، بی هیچ دوو دلییەک دەورانی "دبلوماسی ئەسارەت"یان کوتایی پی هینا. پەیوەندی ئەمروی جەنابی ئیلخانیزادەو ریکخراوەکەیان لەگەل دەولەتی عیراقدا نەک بە توصیە یان تأییدی ئیمە، بەلکو سەرباری نارەزایی ئیمە، سەرباری ئاگادار کردنەوەی ئیمەو بە پیچەوانەی ریگای پیشنیارکراوی ئیمەوە رووی داوە. ئەم وەزعیەتە نەک دریژکراوەی پەیوەندییەکانی پیشووی کومەلەی کومونیست نییە لە ناوچەکەدا، بەلکو هەلبژادنیکی سەرلەنوییو ئاگاهانەیە لەلایەن کومەلەی تازەوە، لە هەلومەرجیکی سیاسیو کومەلایەتی تەواو جیاوازداو دەبی هەر لەم چوارچیوەیەشدا داکوکی لی بکەن .

بەهەرحال رابردوو هەرچییەک بووبی، ئەمرو، ئیتر پەیوەندی لەگەل عیراقدا وەکو بومبیکی توقیت کراو وایە بو کومەلەو عقلی سلیم حوکم دەکات کە بەخیرایی خویانی لی دەرباز بکەن .پەیوەندی کومەلەی ئەمرو لەگەل حیزبە قومییەکانی کورد لە عیراقدا لە دوا لیکدانەوەدا لە سەر تأییدو نزیکایەتییەکی سیاسی دامەزراوە. یەکیتی نیشتیمانیو «دەولەت»ی بیئاکامی تالەبانی-بەرزانی بە شیوەیەکی موشەخەس لە روانگەی ئەوانەوە بە دیاردەگەلیکی ئیجابی و پیشرەو لەقەلەم ئەدرین. بەلام ئاشکرایە کە پەیوەندی لەگەل عیراقدا لە بابەتیکی ترەو تەواو جیاوازە. نزیکایەتی و لایەنگرییەکی سیاسی لە ئارادا نییە. بو جەنابی ئیلخانیزادەو دوستەکانیان، هەروەکو ئەو پیی لە سەر دائەگری، ئەمە تەنها مامەلە (سەودا)یەکی ماددییە. شتیک ئەدەنو لە بەرامبەردا شتیک وەرئەگرن. بەلام تەنانەت لە چوارچیوەیەکی سەودا گەرانەشدا دەبی ئاگایان لەوە بیت کە کاریگەرییەکانی ئەم پەیوەندییە لە رووی سیاسییەوە بو ریکخراوەکەیان، هەرچەندە ئامادەش بیت سەری شوربکات، ئیتر دەتوانی زور زیانبار بیت. کوردستانی عیراق لە سەروبەندی ئالوگوریکی سیاسی گرنگدایە .کومەلەی تازە لە بەرامبەرکیی داهاتووی نیوان رژیمی عیراقو خەلکی کوردستاندا لە کام لا رائەوەستی؟ ئەمە تەنها یەکیکە لە دەیان پرسیار .

حیزبە قومییەکانو "دەولەت"ی کورد

هەروەکو ووتم، پەیوەندی کومەلە لەگەل دەولە تی عیراقدا سەرباری ئەو ماناو ئاکامە سیاسییە تیکدەرانەیەی کە دەتوانی بو ئەم دوستانە هەیبی، لە ناوەروکدا پەیوەندییەکی سیاسی نییە، بەلکو تجارییە. بەلام پەیوەندی لەگەل حیزبە قومییە کوردییەکاندا مەسەلەیەکی ترەو پشتیوانیی سیاسی لەم حیزبانە ناکری لە پشتی فورمولە دبلوماسییانەکانی پەیوەست بە پەیوەندی لەگەل عیراقدا بشاردریتەوە. لیکدانەوەی دبلوماسییانە لەسەر پەیوەندی لەگەل ئەحزابیکی وەک یەکیتی نشتیمانیو قیادە مؤقتە، داهینانیکی تازەی چەند سالی ئەخیری ئەم دوستانەیە. ئەمە رەنگدانەوەیەکی سیاسەتی راست رەوانەی کومەلەی تازەیە بو بە رەسمییەت ناسینی ئەم رەوتانە وەکو "دەولەت ."

پەیوەندی لەگەل حیزبە کوردییەکانیش لە ماوەی ئەم دەیەو نیوەدا ئالوگوریکی گرنگی بە سەردا هاتووە. تا بەرلە گواستنەوەی ئوردوگاکان بو قوولایی کوردستانی عیراق پەیوەندی کومەلە لەگەل ریکخراوە قەومییە کوردییەکانیشدا پیویستی بە هیچ سازشو بیدەنگیو (تنازل)یک لە ئامانجەکانو تەبلیغاتی کومەلەدا نەئەکرد. قیادە مؤقتە لە پال رژیمی ئیراندا خەریکی شەر لەگەل کومەلەو حیزبی دیموکرات بووو لە تەبلیغاتی تەشکیلاتدا لە هاوتای «جاش» مکان دائەنرا یەکیتی نشتیمانیش بە ریکخراویکی دوست دەژمیردرا کە ئەگەرچی تەشکیلاتی کومەلە بەتایبەت بەگرتنە بەری ریچکەی پیکهینانی حیزبی کومونیستی ئیران روژ بە روژ زیاتر هەستی بە جیاوازییە سیاسیو بەرنامەییەکانی خوی لەگەل ئەودا دەکرد، لەو رووەوەکە لە چوارچیوەیەکی ولاتیو کومەلایەتی هاوبەش لەگەل کومەلەدا فعالییەتی نەدەکرد، هیشتا زەرورە تیک بو سنووربەندی ئاشکرا لەگەلیدا، لانی کەم لە ئاستی تەبلیغاتدا بەدی نەئەکرا. دواکەوتوویی سیاسیو فەرهەنگیی ئەم رەوتە، مامەلەی

کونەپەرستانەی لەگەڵ خەڵکی کوردستانی عیراقدا، وە دژایەتی کردنی لەگەڵ ئینتمای کومەڵە بو حیزبی کومونیستی ئیران، ئەمانە کومەڵە خالیک بوون کە تەشکیلاتی کومەڵەی بو هەڵویستیکی رەخنەگرانەی توند لەسەر یەکیتی نشتیمانی پاڵ پیوە دەنا، بەلام لە رووی عەلەنیو تەبلیغاتییەوە ئەمانە لە دژی یەکیتی نیشتمانی ئەنجام نەئەدرا .

جیگیر بوونی ئوردوگاکان لە کوردستانی عیراقدا، گرژی نیوان کومەڵەو یەکیتی نشتیمانی زیاد کرد. پەیدابوونی ریکخراویکی مارکسیستی، بە هەڵویستو فەرهەنگیکی سیاسی پشرەوەوە لە ناوچەی هەڵسوورانی یەکیتی نشتیمانیدا فاکتەریکی نیگەرانکەر بوو بو ئەم رەوتە. نەتەنها لە شارەکانی کوردستانی عیراقدا، بەڵکو لەنیو خودی ریزەکانی یەکیتی نیشتمانیشدا هەندیک رەوت سەریان هەڵدا کە کەوتبوونە ژیر کاریگەری کومەڵەو حیزبی کومونیستی ئیرانەوە. بەلام ئەم واقعیەتە لەسەرەتاوە محافەزەکارییەکی زیاترو خولادان لەگرژی دەخستە دەستوورمانەوە. لەبەشی هەرە زوری ئەم دەورەیەدا هیشتا قیادە مؤقتە ریکخراویک بوو کە کومەڵە بەئاشکرا وەکو رەوتیکی کونەپەرست تەبلیغاتی لەدژی ئەکردو بابەتی هیچ پەیوەندییەکی دبلوماسییانە نەبوو. هیچ جورە پەیوەندیو رابیتەیەکی تایبەتی لەگەڵ دەستەو تاقمە کوردەکانی تری عیراقو تورکیادا وجودی نەبوو .

هەڵچوونی سیاسی پاش جەنگی کەنداو لە کوردستانی عیراقدا، هەلومەرجەکەی بەتەواوی گوری. بزووتنەوەی چەپو کریکاری کە بە ئاشکرا خوی بە ئیمە تەداعی ئەکرد بەشیوەیەکی سەرسورهینەر گەشەی کردو ریکخراوە کومونیستییەکان لەئاستیکی فراواندا هاتنە ریزی پیشەوەی مەیدانی خەباتی جەماوەری. ئەمە ئەو رەوتە بوو کەدەبووایە لە ساحەی سیاسی عیراقدا لەگەڵ پشتیوانی لیبراوانەو ئاشکرای ئیمەدا رووبەروو بیتەوە. لەو لاشەوە، لەژیر چەتری پشتیوانی ئەمریکادا، "دەولەتی "کارتونیی یەکیتی نیشتمانیو قیادە مؤقتە پیک هات. روونو ئاشکرا بوو کە ساحەی سیاسی کوردستانی عیراق ئالوگوری بەسەردا هاتووەو ئیتر هاوکیشەو محاسەباتە تقلیدییەکان ناتوانی ببیتە بناغەی دیاریکردنی پەیوەندییەکانی ئیمە لە ناوچەکەدا. هەڵبژاردنیکی سیاسی ئاشکرا کەوتە بەردەمی هەمووومان .

"مەرحەبا أبو عمار"!

وەئەم هەڵبژاردنە کرا. هاتنەسەرکاری" دەولەتی کورد" هاوکات بوو لەگەڵ جیابوونەوەی نیو حیزبی کومونیستی ئیرانو پیکهاتنی حیزبی کومونیستی کریکاری. ناکوکی لەسەر شیوەی هەڵویست وەرگرتن لە حیزبە قومییەکانو حکومەتەکەیان، کە لەحالی پیکهاتن دابوو، یەکیک بوو لەو خالە سەرەکییانەی کە چەپو راست لەو حیزبەدا مشتومریان لەسەر ئەکردو یەکیک بوو لە فاکتەرە گرنگەکانی هینانە پیشەوەی جیابوونەوە. (بروانە کتیبی "بحران خلیجو رویدادهای کردستان عراق"). بالی چەپ، کە دواتر بەشیوەیەکی سەرەکی لە حیزبی کومونیستی کریکاریی ئیراندا خوی ریکخست، خوازیاری دوور کەوتنەوە بوو لە حیزبە قومییەکانو هیچ مشروعیەتیکی نەئەدا پییان .دەولەتی دواتری ئەم رەوتانە نەیدەتوانی ببیتە جیگای تأییدی ئیمە. حیزبی کومونیستی کریکاریی ئیران لە ساحەی سیاسی کوردستانی عیراقدا چووە پشتی کومونیستەکانو لە پیکهینانی حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقدا رولیکی پربایەخی گیرا. لەو دەمەوە تاکو ئەمرو لە هەموو عیراقدا ئیمە تەنها لەپشت یەک حیزبیک راوەستاوین، ئەویش حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقە .

سەرانی کومەڵەی تازە، بەپیچەوانەوە، بەپەروشەوە پیشوازییان لە حکومەتی تالەبانیو بارزانی کرد. ئەم حکومەتەیان وەکو "دەولەت"ی کوردستانو نوینەی خەڵکی کوردستانی عیراق لەمەیدانی نیونەتەوەییدا بەرەسمی ناسی .بەندوبەستی هەردوو رەوتی تالەبانیو بارزانییان لەگەڵ یەکترو لەگەڵ ئەمریکادا، کە لەسەرووی خەڵکیو بەپیچەوانەی هەرجورە ئیرادەیەکی راستەوخوی خەڵکییەوە دەکرا، وادیاربوو تەنها لەبەر انتمای قومی ئەوان بەهەنگاویک بەرەوپیشەوە لەقەڵەم دا. لەم نیوەدا وادیاربوو قیادە مؤقتەش بەئاوی پیشکەوتنخوازانە لەگوناە پاک کرایەوەو مشروعییەتی سیاسی پەیدا کرد. ئەم دوستانە نەتەنها لەئاست کارکردی دژی خەڵکیو دواکەوتووانەی حیزبە قومییە کوردییەکاندا چاوی خویان بەست، نەتەنها لەبەرامبەر هەولی ئەم حیزبانە بو سەرکوتی کومونیستەکان بیدەنگ بوون، بەڵکو لەزور حالەتدا دەنگیان تیکەڵ بە شەپولی تەبلیغاتی هەموو روژەی ئەم رەوتانەکرد لەدژی حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقو حیزبی کومونیستی کریکاریی ئیران. کردەوەی ئەمانە وەبیرهینەرەوەی هاوپشتی دەبرینی کەسانی وەکو یاسر عرفاتە بو رژیمی خومەینی لەسالی ١٩٧٩دا. ئەوان بەناوی خەڵکی فەلەستینەوە، موری تأییدیان لە حکومەتیکی کونەپەرست دا کە بو خەفەکردنی شورشی خەڵک

هاتبووه سەرکار .

ئەمە ئەو وەزعییەتەیە کە سەرانی کومەڵەی تازە دەبی بو خەڵکی روون بکەنەوە. دوستانی ئازیز، تکایە روونی بکەنەوە کە بوچی لەبەرامبە تاوانکاریو ملهوریەکانی ئەم حیزبانە لەدژی خەڵکی بیدەنگن؟ بوچی لەبەرامبە شەپولی تیروری ژناندا بیدەنگن؟ بوچی دەستگیریو سەرکوتو تەنانەت هەندی جار کوشتنی کریکارانی نارازیو کومونیستەکان (کام کومونیستانە؟!) لەلایەن ئەم تاقمانەوە مەحکوم ناکەن؟ بوچی راگرتنی روژنامەی کومونیستی بوپیشەوە مەحکوم ناکەن؟ بوچی لەبەرامبەر "فتوای "کوشتنی رابەرانی کومونیستو تأییدکردنی لەلایەن "دولەتی خویی"یەوە بیدەنگ دانیشتوون؟ لەقاموسی ئیوەدا سلمان رشدیو تەسلیمە نەسرین چ جیاوازییەکیان لەگەڵ ریبوار أحمددا هەیە کە زمانتان لەئاست کونەپەرستیی هاری ئیسلامیدا لاڵە؟ بوچی لەبەرامبەر نوکەرایەتی "دەولەتی" خویی بو رژیمی ئیران، کە دەستی ئینسانکوژو تیروریستەکانی رژیمی ئیسلامی بەئاشکرا راکیشاوە بو ناو جادەو شەقامەکانی سلیمانیو کولانی سەرووی مەقەرەکەی خوشتانەوە، بیدەنگن؟ بوچی لە هەلومەرجیکدا کە فروشیارە گەروکەکانی لادیکانی کوردستانیش ئەم حیزبانە بە "دەولەت" ناو نابەن، ئیوە بەردەوام لەم مینبەرو ئەو مینبەرەوە مشروعییەت دەدەن بە حکومەتەکەیان، ئەوان بە دەولەتو مسئولی کاروبار لەقەڵەم ئەدەن، "پەرلەمان" ە هەرسهیناوەکەیان ستایش ئەکەن، سەرانە وەرگرتنی قیادە مؤقتە لەسەر سنووری تورکیا بە" بەدەستەوەگرتنی کونترولی گومرکەکانی باکوور" ناودەبەنو بانگەوازیان دەکەن کە "ئاوریک لە وەزعی خەڵکی بدەنەوە"؟ بوچی بریارتان داوە لەمسیاسییەی ناوچەکەو لەجەرگەی ئەم ئالوگورە چارەنووسسازانە لە میژووی کوردستانو عیراقدا، لەبەرگی ملکەچترین، رازیترین، مؤدەبترینو خوشباوەرترین هاوولاتی "دەولەت"ی پیلەهەواو ئیکسپایەری تالەبانی -بارزانی دەربکەون؟ بوچی ئیمزای خوتان ئەدەن لە وەرەقەی هەر رەوتو جەماعەتیک، چ لەعیراق بیت چ لە تورکیا تەنها لەبەر ئەوەی کوردن؟

"لەبەرامبەر ئەمانەدا رادیومان هەیە" تەنانەت بو منالانی باخچەی ساوایانیش وەلام نییە. راستییەکەی ئەوەیە کە ئەم دەست بەکار بوونو دەستبەکار نەبوونانە سەرچاوەکەی دەگەریتەوە بو هاوریبازیی سیاسی ئیوە لەگەڵ کەسانیکدا کە بەخەیالی خویان حوکمی تیولداری کوردستانیان لە ئەمریکاو هاوپەیمانەکانیان وەرگرتووە. ئەمە "دەولەت"ی ئیوە یان بەرهەحال" دەولەت"ی خوازراوی ئیوەیە کە لەوی لەسەرکارە. بەراستی مەرحەبا أبو عمار !

"کام کومونیستانە"!

وەختیک هاوکات لەگەڵ ئەمانەدا دژایەتی ئەم دوستانە لەگەڵ کومونیستەکانی عیراقدا دەبینین، دزیوی ئەم دوستایەتیو و" دبلوماسی" بازییە لەگەڵ کونەپەرستی لەکوردستانی عیراقدا سەد ئەوەندەی تر ئاشکرا ئەبیت. وەئەم دژایەتییە وادیارە ئەوەندە چارەهەڵنەگرو زاتییە کە تەنانەت نامەی بەدروخستنەوەکەشیان بیئیختیار دەبیتە هیرشیکی علنی دیکە لەدژی حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق. جەنابی ئیلخانیزادە دەنووسی :

> "مەبەستتان کام کومونیستانەیە؟(!!) بیگومان ئیوە مەبەستتان "حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق"ە.. بەداخەوە ئەم حیزبە بووەتە داردەستی ئیوە، جگە لەمەش ئەم حیزبە حزوریکی جدی لەناوچەکەدا نییە، وە لەبنەرەتەوە ناتوانی وجودیکی سەربەخوی جیا لەحیزبی ئیوەی هەبی، تا ئەو رادەیەی کە کومیتە ناوەندییەکەشیان لەلایەن کادرەکانی ئیوەوە بەریوە ئەبریت ".

دنیایەک انحطاط لەم چەند دیرەدا هەیە. باسی نەبوونی "حزوری جدی" حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق لەوە گەوجانە ترە کە بییەوی دلی خودی جەنابی ئیلخانیزادەش بداتەوە. نەتەنها پاسەوانی مەقەری کومەلە کە لانی کەم لەسەربانەوە کومەڵگای کوردستانی عیراق ئەبینی، بەڵکو هەرکەسیک کە تەنها لەدوورەوە متابەعەی دەنگوباسی ناوچەکە بکات، بیز لەم خوفریودانو پیلانگیرییە ئەکاتەوە .

بەلام لەمەش گرنگتر ئەوەیە کە خودی ئەم تەبلیغاتە لەرادەبەدەر قیزەونە. بوچی ریکخراویک کە بو رەخنە لە حیزبە قومیو عەشیرەتییەکانی کورد نوتق نوتق ناکاتو ئەوە هیچ کە حەقیان بەسەر تولو عرزیانەوە نییە، بەڵکو حەقیان بەسەر دژایەتی کردنی خەڵکیش نییە لەلایەن ئەوانەوە، دەبی وەری بکەویو لەرادیوو روژنامەیەکەوە کە بینیمان بەچ قیمەتیک کەوتوتە گەر تەبلیغات بکاتو بلیت حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق "هیز" نییە؟

بوچی ناکری ئەم پەیامە شەریفەو ئەم کاری خیرە بەهەمان دەولەتی ناوبراوو تاقمە ئیسلامییەکانو میدیا ووردو درشتە کونەپەرستو محلیو ناوچەییەکان بسپیردریت کە لەرووی تواجدی کیلوواتیو مەتری مربعیەوە "حزور" یکی زور جدیتریان لەم دوستانە هەیە؟ بوچی دەکری لەپیناو پاراستنی مەقەرو رادیودا بیدەنگ دانیشی، بەلام لەپیناو احترام دانان بو کومونیزم لەعیراقدا ناکری؟ با وای دابنیین کە حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق هیز نییەو دەولەتی عیراقو دەولەتی کوردو حیزب اللەی عیراق لەخورایی کردویانەتە هەراو دەیان هەزار کەس لە خەلکی کوردستانی عیراق بەهەلە دین بو میتینگەکانیان، با وای دابنیین ئاوایە، چ کەسیک وتوویەتی دەبی تەنها ریز بو ملهوران دابنریت؟ مەگەر ریکخراوە تاکشانەو کاغەزییەکانی "اتحاد چپ کارگری"، لە بالی بنیاتنەری حیزبی رەنجبەرانەوە تا دوا پووشو پەلاشی بەجیماو لە سوننەتی فیداییو راە کارگر چەندە هیزن یان لەکوی "حزور"یان هەیە کە جەنابی ئیلخانیزادەو دوستەکانی بەبەشداری کردنی ئەمانە لە کورو کوبوونەوەکانیان شاگەشکە ئەبن؟ مەگەر انشقاق کردووەکانی "رابەایەتی شورشگیری حیزبی دیموکرات" چەندە هیز بوون یان سەرەنجام بوونە هیز کە سەرنجو ئینیرژی کومەلەی ئەوساو بەتایبەت خودی ئەم دوستانەیان بەلای خویاندا راکیشا؟

"پاسپورتەکانتان، تکایە "!

واقعییەت ئەوەیە کە حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقو، رەوتی کومونیزمی کریکاری بە شیوەیەکی گشتی، هیزیکی سیاسی زور جدییە لە ناوچەکەداو جەنابی ئیلخانیزادەو ریکخراوەکەیان لەبەرئەوەی مخالفی ئەون لەدژی تەبلیغو جموجول دەکەن. وە لەم تەبلیغاتەدا بەداخەوە دەست بو دواکەوتووانەترینو رەزیلانەترین عواطف ئەبەن لە کومەلگای کوردستانداو دەنگیان تیکەل بەدەگی کونەپەستترین هیزەکان دەکەن. سەیری ئەم چەند دیرە افتخار ئامیزەی ئەو بکەن .دەفەرمووی حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق داردەستی بیگانەکانە. لەنیو هەموو خەلکی دنیادا، جەنابی ئیلخانیزادەو شەریکەکانی ئەم ئەرکە پر لەشانازییەیان گرتوتە ئەستو کە داوای پاسپورتو جنسیەی عیراقی لە کورشی مدرسیو رەحمانی حسینزادە، ئەندامانی رابەرایەتی هەردوو حیزبی ئیرانو عیراق، بکەن. دەلیی بریارە ئەم تەبلیغاتە خوینی قومیو نیشتمانی لە دەمارەکانی خەلکیدا بینیتە جوشو لە حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق بیزاریان بکات .بەراستی شەرمەزارییە. بزانن لەماوەی ئەم ٤-٥سالەدا لەکویوە سەریان دەرهینا. جیگای سەرسورمانە، نازانن کە خەریکن هیرش ئەکەنە سەر نوقتە قووەتی ئیمە» .٥«سالی رەبەق ریک هەر ئەم خەلک تحریک کردنانە لەلایەن "دەولەتی کورد"و ئەوساطی کونەپەرستەوە، سەد ئەوەندە حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقی خوشەویستتر کردووە. ئەمە بو ئیمە لەهەردوو حیزبی کومونیستی کریکاریی ئیرانو عیراق مایەی شانازییە کە کە ناسنامەی سیاسیو انتمای تەشکیلاتیمان هیچ معیاریکی میللیو قومیو کروموسومیی ناناسی. ئەگەر جەنابی ئیلخانیزادەش بییەویت ببیتە ئەندامی هەریەکیک لەم دوو حیزبە نەخوینی فحص ئەکەن، نەلیی ئەپرسن لەکوی لەدایک بووە، نە تاقیکردنەوەی زمانەوانی ئەکەنو نەسەیری پاسپورتەکەی ئەکەن. ئەمە رەوتیکی کومونیستی کریکارییە لە تەواوی ناوچەکەدا کە سەنەدی ناسنامەکەی انتمای چینایەتیو ئامانجە کومەلایەتییەکانیتی. هەرئەمەش بووەتە مایەی ئەوەی کە لەکوردستاندا پیشرەوترین بەشی کومەلگا لەدەوری ئەم حیزبە کوببنەوەو چاوی ئومیدی تیببرن. هەلبەتە دنیای قوم پەرستیو دواکەوتوویی قومی وجودی هەیە، بەلام حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق بەوپەری ئارەزوووە "حزوری جدی" لەم دنیایەدا سپاردووە بە جەنابی ئیلخانیزادەو هاوبەشەکانی .

بەهەرحال پەیوەندی کومەلەی تازە لەگەل حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقدا پاساو نادری. توصیەی من بو مسئولینی ئەم ریکخراوە ئەوەیە کە لەجیاتی ئەوەی کە "" بە ئیمە لە حیزبی کومونیستی کریکاریی ئیران، وەیان خوشیرین کردن لەبەرامبەر مام جلال بکەنە بنەمای دیاریکردنی سیاسەتیان لە ناوچەیەی سلیمانی، واقعییەتە ئوبژەکتیڤەکانی ناوچەکە بەرەسمی بناسن، دوستایەتی لەگەل حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقدا بکەنو ریزی بو دابنین. بو کەسانیک کە خویان بە چەپ دەزانن ئەم مامەلەیە معقول ترە. کینالی سەرەنجام ئەوە حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق بیت کە بتوانی روژیک کاریک بکات کە هەلسوورانی ئەم دوستانە لەخاکی کوردستانی عیراقدا پیویستی بە سازشو باجدان بە هیچ کەسیک نەبیت .

بەکورتی، جیوشوینو پەیوەندییەکانی کومەلەی تازە لەناوچەکەدا بەئاشکرا لەوە دەردناکترە کە بکری بەپاساوکردنی لەو چەشنەی وتارەکەی جەنابی ئیلخانیزادە پاوساو بدری. ئەمە پیویستی بە بیرکردنەوەیەکی بنەرەتی هەیە. ئیستا ئیتر درەنگیشە .

بوچی "کومەڵە"، بو چی "تازە"؟

جەنابی ئیلخانی زادە مەسەلەیەک دینیتە گور کە من خوم ماوەیەک بوو لە فرسەتیک ئەگەرام بو دەربرینی رای رەسمی خوم لە سەری، ئەمە فرسەتیکی لە بارە. مەسەلەکە ئەوەیە کە من بەکارهینانی ناونیشانی "حیزبی کومونستی ئیران" بو ناو بردنی ریکخراوەکەی جەنابی ئیلخانی زادەو هاوڵەکانی بە کاریکی دروست نازانم و خوم بەکاری ناهینم. بەکارهینانی ناونیشانی "کومەڵە"ش بەرای من پیویستی بە چەند ئاوڵناو (صفە)یەک هەیە، وەک "تازە" ، "ئەمرو"، "ئیستا" وشتی لەم بابەتە، بوئەوەی جیاوازی ئەو لەگەڵ کومەڵەی سەردەمی پیش جیابوونەوە وەبیربینیتەوە. ئەمە بوچوونیکی شەخسیە، هەڵویستی رەسمی حیزبی ئیمە نیە، بەلام ئەمە وەکو شیوازیکی دروست بە هەموو هاوریانی حیزبی توصیە ئەکەم .

جەنابی ئیلخانیزادە دەپرسی بوچی، ریگەم بدەن وەلام بدەمەوە :

لە کاتی جیابوونەوە لە حیزبی کومونیستی ئیران من نە لە رووی حقوقیو نە لە رووی سیاسیەوە مشروعیەتی کەلک وەرگرتنی ئەو هاوریانەی کە مانەوە لەم ناونیشانەم نەخستە ژیر پرسیارەوە. هەڵبەتە ژمارەیەکی زور لە هاوریان، بە تایبەتی لە ئاستی رابەرانو کادرانی سەرەوەی کومەڵەی ئەو روژگارە، پییان وابوو کاتیک زورینەی هەرەزوری رابەرایەتیو قسەکەرانی ئەسلیو کادرو هەڵسووراوە سەرەکیەکانی حیزبو کومەڵە خەریکن جیا ئەبنەوە بو ئەوەی لە حیزبیکی تردا خویان ریک بخەن، هیشتنەوەی ناوو ئیمکاناتی حیزبی کومونیستو کومەڵە بو کەمایەتیەکی بچووک کە دەمیننەوە کاریکی ئصولیو منصفانە نیە. بەلام بەهەرحال ئەمە هەڵویستی من نەبوو. لە روانگەی منەوە ئەوە ئیمە بووین کە جیا ئەبووینەوە وە لەبەرئەوە ئەوانەی کە دەمانەوە، گەرچی کەمایەتیەکیش بن، هیشتا لەو برگەیەدا لە رووی حقوقیەوە حیزبی کومونیستی ئیرانو کومەڵە بوون. لە رووی سیاسیەوە مەسەلەکە ناروشن تر بوو. ئاشکرا بوو کە بەچوونە دەرەوەی چەپ، هیزهاوسەنگیی سیاسیو عەمەلی لەو ریکخراوەدا کە مایەوە بەقازانجی باڵی راست ئاڵوگور دەکات. بەلام وەرچەرخانی گەورە بەرەو راست، چ جای دابرانیکی سیاسیو بەرنامەیی ئاشکراو بنەرەتی لە سوننەتی چەپی حیزبو کومەڵەی ئەوکاتە، مەسەلەیەکی حەتمی نەبوو. لەپەیوەند بە باسی مشروعیەتو نامشروعیەتی ئەو ریکخراوەی کەمایەوە لەبەکارهینانی ئەم ناونیشانانە، لە روانگەی منەوە بریارو هەڵویستی دوو کەسی دیاریکراو، ئیراهیمی عەلیزادەو، عبداللە مهتدی، دەیتوانی مەسەلەکە یەکلا بکاتەوە. ئەم دوو هاوریە لە شەخسییەتە سەرەکیەکانی حیزبی کومونیستی ئیران بوونو چ لەسەرهەڵدانو چ لە رەوتی پیشرەوی ئەودا دەوری بەرچاویان هەبوو .هەردووکیان، جگە لە دوا قوناغەکان، لە مدافعینی هیلی رەسمیو مارکسیستی حیزب بوون. جگە لەمە عبداللەی مهتدی هەستی بە نزیکایەتیەکی زور ئەکرد لەگەڵ باسەکانی کومونیزمی کریکاریدا .

ئەم دووانە بریاریان دا لەگەڵ ئیمە نەیەنو لەو ریکخراوەدا بمیننەوە. لەمەش گرنگتر، هەردووکیان بە ئاشکرا چ لە پلنیومی بیستو یەکەمداو چ لە بەڵگەنامە عەلەنیەکانی سەردەمی جیابوونەوەدا رایان گەیاند کە هەدەفیان هیشتنەوەی حیزبی کومونیستو کومەڵەیە لەسەر هەمان مبادئی نظریو عەمەلی کە تائەوکاتە بنچینەی پیک دەهینان. (تا ئەو رادەیەی کە هەولیان دا ئیمە بەکەسانیک نیشان بدەن کە ئەرکی دیفاع کردن لە بوچوونو "بیروباوەرە هاوبەشەکان"مان بەوان سپاردووەو مەیدانمان چول کردووە!). ئەگەر لەو سەردەمەدا ابراهیمی علیزادە و عبداللەی مهتدیش بریاریان بدایە لەگەڵ ئیمە بین وەیان هەر ریگایەکی تری جگە لەم دووانەیان هەڵبژاردایە، بیگومان نەمنو نەهیچ کەسیکی تر لەو رابەرایەتیەدا، جەنابی ئیلخانی زادەو دوستەکانی لە باڵی راستدا وەخەبەر نەئەهینا بوئەوەی مورو ناونیشانو ئیمکاناتی حیزبو کومەڵەیان تەسلیم بکات. لە حالەتیکی وادا ئەوانەی کە دەمانەوە، ئەگەر بمانایەوە، ئیتر تەنانەت مشروعیەتی حقوقیشیان نەدەبوو. لەو حالەتەدا، حەتمەن ریگایەکی ترمان بو یەکلاکردنەوەی مەسەلەی جیابوونەوە دەدوزیەوە. بەهەمان شیوە لەرووی سیاسیشەوە ئەگەر ئەم دوو هاوریە هەر لەو کاتەدا رایان بگەیانایە کە حیزبی کومونیست دوای جیابوونەوەی ئیمە دەست دەداتە وەرچەرخانو ئاڵوگوریکی بنەرەتی لە ریبازی سیاسی خویدا، دیسانەوە لە روانگەی منەوە مشروعیەتی هەڵسوورانی دواتری ئەو ریکخراوە لەژیر ناوی حیزبی کومونیستی ئیرانو کومەڵەدا دەچووە ژیر پرسیارەوە. بەلام واقعییەت ئەوەیە کە ئەوان رایان گەیاند دەمیننەوەو حیزبو کومەڵە لە سەر هەمان هەڵویستەکانی پشوو دەهیلنەوەو ریگایان لەسەر هەمان ریرەو دریژەی پیئەدەن. لە روانگەی منەوە ئەمە کافی بوو. ئەم هاوریانە هەقیان هەبوو هەول بدەنو هەقیان هەبوو سەرکەتووبن .

به لام کاتیک ئاشکرابوو که له کردەوەدا ریچکەیەکی تریان گرتوەتە بەرو ئاسویەکی تریان ناوەتەپیش خویان، کاتیک ئاشکرابوو که "بیروباوەرە هاوبەشەکانی" دوینیٰیان تور هەلداوە، ئەوکاتە ئیتر لەرووی سیاسیٰیەوە تەمەنی ئەم مشروعییەتەش بەسەر ئەچیت. ریکخراویک که ئەمرو لەژیر ناوی کومەلە یان حیزبی کومونیستی ئیراندا هەلدەسووریت، ئیستا ئیتر تەنها ناوی ئەو رەوتەی کردووەتە دەسمایەو ئەمەش جگە لە تەمسیلی شتیکی تر نیٰیە .

راستیٰیەکەی ئەوەیە که ریکخراوەکەی ئەم دوستانە چ لەرووی نظریٰو چ لەرووی سیاسیٰو تاکتیکیٰو چ لەرووی پراتیکیٰیەوە بەئاشکراو بەرەسمی پشتی لەو حیزبو میژووەو مبدەئەکانی کردووەو سووکایەتی بەو رابردووە دەکات. ئەمە تەنها ئیدعایەک نیٰیە. سەیرکەن ئەمرو چی ئەلینو چی ئەکەن. حیزبی کومونیستی ئیران وەکو حیزبیکی دژی ئوردوگا ريڤژنستیٰو لیکدانەوە بورژواییەکانی سوسیالیزم لەدایک بوو، ئەمرو ئەوان بەەسمیٰو علنی رایئەگەیەنن که مەسەلەکە ئەوە نیٰیە که "سوسیالیزمی چ کەسیک واقعیٰیە" بەلکو مەسەلە یەکگرتوو کردنی پایەی کومەلایەتی "چەپ" ە. فەرمویانە که باسی ماهییەتی شورەوی باسیکی زیادەو روشنفکرانە بووە! حیزبی کومونیستی ئیران ئینتمای بنچینەییٰو ستراتیجیٰیانەی خوی بو بزوتنەوەی شوورایی بە معیاریکی ناسنامەی سیاسی خوی دەزانی، کەچی ئەم دوستانە بەوە گەیشتوون (اکتشافیان کردووە) که باسی شووراو سەندیکا باسیکی بیٰهودەو ئینحرافی بووە که ژمارەیەک روشنبیر بەسەر بزوتنەوەی کریکاریٰو سەدجار هەلبەتە بەسەر خودی ئەوانیاندا سەپاندبوو .ئیستا بویان ئاشکرا بووە که حیزبیکی کومونیستی ئەرکیکی تایبەتی لە رینوینیٰکردنو ریٰنیشاندانی کریکاران نیٰیەو دەبی بەشیوەی لادییٰترین مەحفەلەکانی چەپی سەردەمی شورشی ٥٧ (١٩٧٩ی زاینیٰ-و) لەوانەوە شت فیربیت. جاریکی تر، هەروەکو دواکەوتووترین رەوتەکانی بەرلە ٥٧، خواستە کریکارییەکان گریٰئەدەن بەتوانای بورژوازیٰو "ئاستی گەشەی هیزەکانی بەرهەمهینان" هەو شیعاری سادەی ٣٥سەعات کاریان (چجای سیٰسەعات)، بیگومان بەتومەتی زەهنیٰبوونو روشنفکری بوون، لەگەرووی تەشکیلاتەکەیاندا گیر کردووە. کارکردو جیٰوشوینی ئەوانمان لەعیراقو کوردستان بینی. لە چوارچیوەی ئوپوزسیونی ئیرانیشدا وەزعیان لەمە باشتر نیٰیە. روشنکردنەوەو گوتنی راشکاوانەی جیاوازییەکان که سوننەتی ئەوکاتە بوو، جیگای خوی داوە بە سەیروسەمەرەترینو بیٰاصولیٰترین ئیئتلاف-بازیٰو پیکهینانی ئەنواعو اشکال ئەنجوومەنی تملقکردن لەبەرامبەر هەر رەوتو مەحفەلیکی ئوپوزسیونی" چەپ"و دیموکراتیک. لەم نیوەدا بو جاریکیٰتر ریٰورەسمی هەمیشەیی چەپی قومی، بنیاتنراو لەسەر رابەر داتاشینو شخصیەت دروستکردن لە شاعیرانو نووسەرانی میانەحالو دەرویش مەسلەکو وەتەن پەرستی "داخل"یش بووەتە باو .

لایەنیکی بەرجەستەی وەرچەخانو شیواندنی ئەم رەوتە، نەفرەتکردنیتی لە میژووی رابردووی "خوی". هەندیک کەس واخەیال ئەکەن که پشتکردنی ئەم دوستانە لە میژووی حیزبی کومونیستو کومەلەی پیش جیابوونەوە، دەگەریتەوە بو دژایەتی ئەمرویان لەگەل ئیمەداو کاردانەوەیەکی غەیرە سیاسیٰیە بە تالیٰو سویرییەکانی دەورانی جیابوونەوە. راستی پیچەوانەی ئەمەیە، دوژمنایەتیٰیان لەگەل ئیمەدا رەنگدانەوەی بیزارییانە لەو رابردووە. تەفسیری سەرانی ئەمروی کومەلە بو ئەو رابردووە تەمەنی بەقەد تەمەنی خودی حیزبی کومونیستە. تیگەیشتنی جەنابی ئیلخانیٰزادە بو خویٰو دوستانی وەکو مجموعەیەکی "فریوخواردوو پشتگوی خراو"، که ئەمە بنچینەی هوشدارییەکانی ئەوانە بو هاورییانی حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراقیش، لیکدانەوەیەکی کونە. ئەم قسەیە لەلایەن محقق (بازجو)و ریکخراوی" توبەکردوان"ی رژیمو لەسەرروویەوە معروف کیلانە لەسەردەمی بەرلە پیکهینانی حیزبدا جار ئەدرا. "مجموعەیەک روشنبیر کومەلەیان فریوداوە ."ئەم تیگەیشتنە ناوەروکی سەدان بەرنامەی رادیوییٰو وتاری بلاوکراوەکانی حیزبی دیموکرات بووە. ئەم لیکدانەوەیە ناوەروکی هوشداریٰو نەسیحەتە یەکـلەدوای یەکەکانی یەکیتی نیشتمانیٰو عزالدینی حوسینیٰو باقی "دوستانی کومەلە" بووە لەنیو بزووتنەوەی خودموختاریخوازی کوردستان. ئەم لیکدانەوەیە ناوەروکی تەبلیغاتو تحریکاتی هەرروژەی "دەولەت"ی کورد بووە لەدژی ئیمەو حیزبی کومونیستی کریکاریی عیراق، ئەم لیکددانەوەیە هەرلەسەرەتاوە فورمولەی هەموو ریکخراوە چەپە ساختەو ئوردوگاهییەکانی ئیران بووە که بەپیکهینانی حیزبی کومونیستی ئیران خەونیان بو گورینی "کومەلەی بیٰگوناە" بو ریکخراوی کوردەکان لە جبهەی "گەلانی نیشتمانەکەمان" بوو بە بلقی سەر ئاو. ئەم لیکدانەوەیە که جەنابی ئیلخانیٰزادەو شەریکەبەشەکانی وادیارە ئەمرو پەیان بە حەقانییەتی بردووە، لیکدانەوەیەکی کونەپەرستانەو دژی کومونیستیٰیە. ئەمە تەنها لەدژی ئەو میژووەو ئیمە نیٰیە، بەلکو لەدژی چەپگەراییٰشە لەکومەلەی ئەمرودا. ئەم لیکدانەوەیە بریارە مسبقاً ئەوە رابگەیەنی که تیروانینو سیاسەتی چەپ لەم ریکخراوەدا ممنوعو مەحکومو مرفوضە .

بەداخەوە لەم چەند ساڵەدا ئەم لیکدانەوەیە لەمیژووی حیزبـو کومەلە بووەتە خەتی رەسمی لەنیو ئەم رەوتەدا. سەرەنجام چالیکی دەسالیی لەمیژووی ئەم رەوتەدا هاتووەتە کایەوە. دەورانی ممنوع. دەورانیک کە دەلی‌ی تەشکیلات ئەسلەن وجودی نەبووە، بلاوکراوەی نەبووە، راوبوچوونی نەبووە، رابەری نەبووە، مەرکەزییەتیکی نەبووە، کونگرەو کونفرانسو پلنیومی نەبووە. عەزمو ئومیدو حەقانییەتی نەبووە. دەورانیک کە باسکردن‌لی‌یو بیرکردنەوە لی‌ی ممنوعەو دەبی فەراموش بکریت. راستەکان) جماعەتی بالی راستـو) لیکدانەوەی خویان جی‌خستووە. بەلگەنامەکانی ئەو دەورانە دەبی بسوتینرینو، سوتینران. وینەکان دەبی رتووش بکرینو، کردیان . دەبی خانووەکان بگەرینو کتیبەکان بدوزنەوەو تووریان دەنو، تووریان دا .ئەمرو ئەوە تەها انترناسیونال نی‌یە کە بوونو خویندنەوەی لە مقری پیروزی دەوروبەری سلیمانی ممنوعە، بەلکو بسوی سوسیالیزمو کمونیستو بولتن‌شوروی‌و ئەفسانەی بورژوازی میللی‌و پیشکەوتنخوازو...تادش سانسوریان لەسەرە .عیباراتی وەکو کومونیزمی کریکاری ئیتر کفرنو زمانی ئەوکەسە دەسووتینی کە لەدەمی دەربچیت. ئەگەر ئەم جەماعەتە عەزمیان کردووە کە بیرەوەری ئەو حیزبی کومونیستی ئیرانو ئەو کومەلەیە لە زەمین بسرنەوە، ئەگەر بەسەردەمی بی‌خەبەری‌و فریوخواردنی خویانی دادەنین، ئەگەر خویان ئەو میژووە بە نەنگ ئەزانن‌و دەیانەوی بەخاکی بسپیرن، بوچی دەبی بەکارهینانی ناوی ئەم حیزبە لەلایەن ئەوانەوە بە کاریکی مشروع دابنریت؟

واقعییەت ئەوەیە کە ناونیشانی حیزبی کومونیست، ""کە کە خودی کوردە قومی‌یەکانی ناو ئەم ریکخراوە داویانەتە دەستی جەماعەتیک تا سەگەرم بن، نەک جاروبار کوسپ بخەنە بەردەم مەسەلەی خطیری "دبلوماسی مقرو رادیو" لە مرکزی عالەمدا. تەنها ئەمەو هیچی تر .

ئەی ناونیشانی کومەلە چی؟ کومەلەی ئەمرو، کومەلەی کومونیستی دەورانی حیزب نی‌یە. بەلام کومەلەی بەرلەحیزبیش نی‌یە. کومەلەی زەحمەتکیشانی کوردستان ریکخراویکی شورشگیری چەپ بوو کە بەروشنبینی‌و جەسارەتەوە بووە کولەکەیەکی بنەرەتی حیزبی کومونیستی ئیرانو کومەلەی کومونیستی جیالە کومەلەی ناسیونالیستەکانو گەلچیتی‌یەکانی پیکهینا. بەلام ئەوەی کە ئەمرو ئەیبینین، کومەلەیەکی تازەیە. کومەلەیەک کە رەنگە بالی‌راستو موخالفینی پیکهینانی حیزب ئەگەر ١٥سال بەرلەئیستا سەرکەوتنیان بەدەست بهینایە دروستیان ئەکرد. ریکخراویکی خودموختاریخواز لە کوردستانی ئیراندا، کە نموونەی هاوچەشنی ئەو لەهەموو بەشەکانی تری کوردستاندا زوروزەبەندە. ئەوان وەکو ریکخراویکی خودموختاریخواز دەبی بەجدی وەربگیرین. بەلام ئەم ریکخراوە، حیزبی کومونیستو کومەلەی کون نی‌یە. ئەمە تەنانەت (لەواقعدا بەتایبەت) نزیکترین هاوپەیمانانو دوستانی ئەمروشیان ئینکاری لی ناکەن. هیچ کەسیک ئەمانە بە دریژەپی‌دەری ئەو حیزبەو ئەو کومەلەیەو مەسئولی کاروبارو سیاسەتەکانی ئەو دەورەیە نازانی. هەمووان، بەبی اسثنا، دوستی‌و دوژمنایەتی‌یەکانیان لەگەل حیزبی کومونیستو کومەلەی کوندا گواستووەتەوە سەر حیزبی کومونیستی کریکاری نەک ئەم رەوتە .

باسەکەی من باسیکی حقوقی نی‌یە. باسیکی سیاسی‌یە. نابی لەم تەمسیلی‌یەدا بەشداری بکریت. ئەم دوستانە هەر ناویکیان پی‌خوشە لەخویانی بنین، بەلام ئیمە ئەرکمانە دەرگا بەرووی کەسانیکدا دانەخەین کە هوگری راستی‌یەکانی ئەو میژووەن .

منصور حکمت